

Ingliz tilida akademik ko'nikmalarni o'rgatishda teskari sinf (flipped classroom) metodikasidan foydalanish

Kodirova Shaherizode Solijon qizi
Geologiya fanlari universiteti
Iqtisodiyot va ijtimoiy fanlar kafedrasida katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada teskari sinf (flipped classroom) metodikasining ingliz tilida akademik ko'nikmalarni rivojlantirishda qo'llanilishi o'rganiladi. Teskari sinf metodikasi an'anaviy ta'lim modelidan farqli ravishda, talabalarga darsdan tashqari vaqtda nazariy materiallarni mustaqil o'rganish, dars davomida esa amaliyotga ko'proq e'tibor qaratish imkoniyatini beradi. Ushbu metodikani qo'llash natijasida talabalarning mustaqil o'rganish ko'nikmalari rivojlanadi, sinfdagi interaktiv faoliyat va muhokamalar esa o'quv jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Faol o'rganish, mustaqil o'qish, interaktiv ta'lim, akademik yozish, akademik o'qish, talaba markazli ta'lim

Hozirgi kunda ta'lim jarayonini zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar yordamida optimallashtirish muhim ahamiyat kasb etmoqda (Bergmann & Sams, 2012). Shu nuqtai nazardan, teskari sinf (flipped classroom) metodikasi yangi bilimlarni o'zlashtirishda samarali usul sifatida tan olinmoqda. An'anaviy ta'lim modelida o'qituvchi asosiy vaqtni ma'ruza o'qish va nazariy tushuntirishlarga sarflaydi, talabalar esa darsdan keyin uy vazifasi sifatida masalalarni yechish yoki mustaqil o'qish bilan band bo'ladi. Teskari sinf metodikasida esa bu jarayon mutlaqo teskari shaklga ega: talabalar avval uy sharoitida videodarslar, onlayn ma'ruzalar yoki boshqa o'quv materiallarini ko'rib chiqishadi, dars vaqtida esa nazariy bilimlarini amaliy topshiriqlar, muhokamalar va guruhviy mashg'ulotlar orqali mustahkamlashadi (Lage et al., 2000).

Teskari sinf metodikasining eng muhim xususiyatlaridan biri talabalarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishidir. Uy sharoitida mavzuni o'rganib chiqqach, dars vaqtida jarayon yanada interaktiv tus oladi. Talabalar o'qituvchi va guruhdoshlari bilan fikr almashish, bir-birining fikrlarini tahlil qilish orqali mavzuni chuqurroq o'zlashtiradilar. Jumladan, ingliz tilida akademik ko'nikmalarni o'rgatish jarayonida bu usul juda foydali bo'lishi mumkin, chunki talabalar mustaqil o'qish, yozish, tinglash va gapirish mashqlariga darsdan oldin tayyorgarlik ko'rishi, dars vaqtida esa shu ko'nikmalarni takomillashtirishga qaratilgan interaktiv mashg'ulotlarni bajarishadi (Abeyssekera & Dawson, 2015).

Ingliz tilida akademik yozish ko'nikmalarini rivojlantirish, masalan, ilmiy maqola yoki insho yozishni o'rganish, talabadan aniq tarzda reja tuzish, dalillarni to'g'ri tartibga solish, fikrlarni ravon va izchil ifoda etish kabi qator bosqichlarni o'z ichiga oladi. Teskari sinf metodikasi bu jarayonda talabaga mustaqil ravishda kerakli nazariy manbalarni o'rganib chiqish, mavzu bo'yicha maxsus videodarslarni kuzatish, matn tuzish qoidalari yoki iqtibos keltirish kabi akademik yozish me'yorlarini oldindan o'rganish imkoniyatini beradi. Dars vaqtida esa o'qituvchi rahbarligida talabalar o'z ishlarini tahlil qilish, fikr almashish, bir-birining ishlariga baho berish va savol-javoblar orqali aniq xulosalarga kelish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Shuningdek, akademik o'qish va tinglash ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonida ham teskari sinf modelining afzalliklari juda sezilarli. Talabalar oldindan ilmiy maqolalar, matnlar yoki audio/video ma'ruzalarni mustaqil ravishda o'qib, tinglab chiqadilar, keyin esa dars davomida shu materialni muhokama qilish imkoniga ega bo'lishadi. Amaliyotga asoslangan bunday yondashuv talabalarning faqat passiv tarzda ma'ruza tinglash yoki matn o'qish bilan cheklanib qolmasdan, bevosita tahlil jarayonida ishtirok etishi, savol berishi va birgalikda yechim topishiga xizmat qiladi.

Natijada, o'qish va tinglash bo'yicha grammatik qoidalarga, mavzuga oid atamalarga yoki kontekstual ko'nikmalarga nisbatan yanada interaktiv yondashuv paydo bo'ladi.

Teskari sinf metodikasining yana bir muhim jihati — amaliy mashg'ulotlarga ko'proq vaqt ajratish imkoniyatidir. Talabalar uy vazifasida nazariy qismni o'zlashtirganligi sababli, darsning asosiy qismi endilikda muhokama, guruhviy ishlash, bahs-munozara va topshiriqlarga bag'ishlanadi (Bergmann & Sams, 2012). Bu esa, o'z navbatida, talabalarning faolligini oshiradi, o'qituvchi talabalarni kuzatish orqali ularning qiyinchiliklarini aniqlash imkoniga ega bo'ladi va shunga mos ravishda yordam ko'rsatadi. Ta'lim jarayonining bunday interaktiv tus olishi, ayniqsa akademik ko'nikmalar shakllanayotgan davrda, talabalar uchun juda foydali bo'ladi.

Qolaversa, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari teskari sinf metodikasini qo'llashni osonlashtiradi. Onlayn platformalar, videodarslar, test savollari, virtuellaboratoriyalar yoki interaktiv o'yinlar talabalarning mavzuni puxta o'zlashtirishiga xizmat qiladi. O'qituvchilar dars mazmunini oldindan raqamli shaklda tayyorlab, talabalar bilan bo'lishish orqali vaqt va resurslarni tejaydi, talabalar esa mustaqil ravishda mavzuni turli nuqtai nazardan ko'rib chiqish imkoniga ega bo'lishadi.

Shunday qilib, teskari sinf metodikasi ingliz tilida akademik ko'nikmalarni rivojlantirishda samarali va innovatsion yondashuv bo'lib, talabalar mustaqil o'qish va fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishi, amaliyotga ko'proq vaqt ajratishi, o'qituvchi bilan bevosita muloqot qilish jarayonini kuchaytirishi mumkin. Bu metodika ta'lim jarayonining samaradorligini oshirib, talabalarni yanada faallashtiradi va ularning bilish hamda izlanish qobiliyatlarini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi (Abeysekera & Dawson, 2015). Bunday usul orqali o'quv jarayonining interaktivligi kuchayadi, talabalarning ilmga bo'lgan qiziqishi va ijodiy fikrlash salohiyati ortadi. Natijada, ta'lim mazmunining yuqori darajada o'zlashtirilishi ta'minlanib, talabalarning mustaqil tadqiqot olib borish, ilmiy savodxonlik va analitik fikrlash salohiyati rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. International Society for Technology in Education.
2. Lage, M. J., Platt, G. J., & Treglia, M. (2000). Inverting the Classroom: A Gateway to Creating an Inclusive Learning Environment. *The Journal of Economic Education*, 31(1), 30–43.
3. Abeysekera, L., & Dawson, P. (2015). Motivation and Cognitive Load in the Flipped Classroom: Definition, Rationale and a Call for Research. *Higher Education Research & Development*, 34(1), 1–14.